

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Η ανεύρεση, καταγραφή και έκδοση του έργου του Σάκη Καραγιωργα περιλαμβάνεται στους σκοπούς του «Ιδρύματος Σάκη Καραγιωργα». Το έργο του αυτό, συνυφασμένο με τις δραστηριότητές του ως πανεπιστημιακού δασκάλου, πολιτικού, στοχαστή και μαχητή στα οικονομικά, πολιτικά και ιδεολογικά πράγματα της εποχής του, είναι φυσικό να βρίσκεται σε πολλαπλές πηγές και με διαφορετική μορφή, ανάλογα με το χρόνο και το σκοπό που γράφτηκε, καθώς και τις ανάγκες που απέβλεπε να καλύψει.

Ο επιμελητής της παρούσας έκδοσης αντιμετώπισε αρκετά διλήμματα που αφορούσαν τις επιλογές και τις ιεραρχήσεις που έπρεπε να κάνει.

Ο Καραγιωργας ήταν πολυγραφότατος. Για την προ του 1967 περίοδο άπειρα είναι τα ενημερωτικά σημειώματα που συνέτασσε στα πλαίσια της εργασίας του στη Διεύθυνση Μελετών της Τραπέζης Ελλάδος, που είτε σε πρωτόλεια είτε σε πιο επεξεργασμένη μορφή βρέθηκαν στο προσωπικό του αρχείο. Το ίδιο ισχύει και για άρθρα δικά του ή άλλων συγγραφέων, που προορίζονταν για δημοσίευση στη Νέα Οικονομία, από την εποχή που ήταν μέλος της συντακτικής της επιτροπής. Για τη μετά το 1974 περίοδο μπορεί κανείς να πει ότι αν συγκεντρώνονταν όλες οι συνεντεύξεις, παρεμβάσεις και κείμενα που συνέταξε μαζί με συντρόφους του στη «Δημοκρατική Άμυνα» ή τη «Σοσιαλιστική Πορεία» θα πολλαπλασιαζόταν η προς δημοσίευση ύλη, σε βάρος της λιτότητας και της σαφήνειας που χαρακτήριζε τον ίδιο τον Καραγιωργα.

Έτσι οι υπό τον τίτλο «Μελέτες-Άρθρα-Ομιλίες» παρόντες τόμοι συγκροτήθηκαν σε σώμα με βάση τα παρακάτω κριτήρια.

Κατ' αρχήν δόθηκε προτεραιότητα στην έκδοση των κειμένων που είτε

δεν εκδόθηκαν ποτέ ή εκδόθηκαν μεν αλλά είναι δυσεύρετα και, τέλος, εκείνων που είναι μικρά και διάσπαρτα σε δυσπρόσιτες στο πλατύ κοινό πηγές. Στην έκδοση, λοιπόν, αυτή περιλαμβάνονται:

- 1) Μελέτες
- 2) Άρθρα, επιστημονικά και πολιτικά
- 3) Συνεντεύξεις, σε περιοδικά και εφημερίδες
- 4) Ομιλίες, σε συνέδρια

Επίσης από βιβλία που εξέδωσε σε συνεργασία με άλλους, συμπεριλήφθηκαν οι συμβολές του στα:

1. Εισηγήσεις επί της μεταρρυθμίσεως του ελληνικού φορολογικού συστήματος (σε συνεργασία με G. Break - Κ. Καλυβιανάκη - Α. Μιχαλάκη), ΚΕΠΕ, Αθήνα 1967.

2. Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα, Τόμοι Α και Β, (σε συνεργασία με Θ. Γεωργακόπουλο - Δ. Καραντηνό - Γ. Λοϊζίδη - Ν. Μπούζα - Γ. Υφαντόπουλο - Μ. Χρυσάκη), ΕΚΚΕ, Αθήνα 1990.

Αντίθετα δε συμπεριλήφθηκε η μελέτη, Έρευνα για τη σύνθεση και κατανομή του εισοδήματος στην Ελλάδα Μέρος Α', (αποτέλεσμα για την περιοχή της πρωτεύουσας), (σε συνεργασία με Κ. Κασιμάτη και Ν. Πανταζίδη), ΕΚΚΕ, Αθήνα 1990.

Ακόμη, αποκλείστηκαν τα εξής αυτοτελή του έργα:

1. Taxation of Foreign Investment, Ph.D., L.S.E., 1962.
2. Η προοδευτικότητα του ελληνικού φόρου εισοδήματος και η σταθεροποιητική αυτού επίδρασις, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1963.
3. Παραδόσεις Δημοσιονομικής Πολιτικής, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1967.
4. Παραδόσεις Δημόσιας Οικονομικής, Τόμοι Α και Β, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1968.
5. Ο οικονομικός ρόλος του κράτους, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1977.
6. Δημόσια Οικονομική 1: Οι οικονομικές λειτουργίες του κράτους, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1979.
7. Δημόσια Οικονομική 2: Οι δημοσιονομικοί θεσμοί, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1981.
8. Οικονομικά και κοινωνικά συστήματα, Σχολή Αξιοματικών Αστυνομίας Πόλεων, Αθήνα 1983.

Ας σημειωθεί εδώ ότι ο Καραγιώργας μετέφρασε και τρία συγγράμματα που είναι:

1. S. Kuznets, Σύγχρονος Οικονομική Ανάπτυξις, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα.

2. R. Lipsey, Εισαγωγή εις την Θετικήν Οικονομικήν (σε συνεργασία με Θ. Παπαμάργαρη), ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1972-73.

3. P. Samuelson, Οικονομική (σε συνεργασία με Θ. Παπαμάργαρη), ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα.

Ενώ, λοιπόν, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί η έκδοση αυτή ως τα «Άπαντα» του Καραγιωργα, διαθέτει μια ικανοποιητική πληρότητα και καταδείχνει τη συνεισφορά του στα δημόσια οικονομικά, τη θεωρία του κράτους, τη θεωρία της μετάβασης στο σοσιαλισμό, την ανώτατη παιδεία, την εκάστοτε οικονομική πολιτική και τις πολιτικές εξελίξεις. Περιλαμβάνει, εκτός ήδη δημοσιευμένων, και αδημοσίευτα κείμενα, όπως το αυτοβιογραφικό του σημείωμα (που το έγραψε στη φυλακή, προσπαθώντας να εξασκήσει το αριστερό του χέρι στη γραφή) και τις δύο μελέτες του 1968 σε θέματα φορολογίας.

Παρά τις έντονες προσπάθειες δεν εντοπίστηκαν μερικά κείμενα όπως οι δημοσιεύσεις που αναφέρει ο ίδιος ο Καραγιωργας στο αυτοβιογραφικό του σημείωμα, ή το άρθρο του για την έκταση του επενδυτικού κενού στην ελληνική οικονομία πριν το 1967 (αναφέρεται από τον Σ. Παπασπηλιόπουλο στη συνέντευξή του στο περιοδικό Η Αριστερά Σήμερα, τεύχος 12-13, Ιούνιος-Σεπτέμβριος 1985, σελ. 60). Επίσης δεν συμπεριλήφθηκε η μελέτη «Η νεοκλασική θεωρία των δημοσίων αγαθών: Παρουσίαση και κριτική», Επιστημονική Επετηρίδα ΠΑΣΠΕ, Αθήνα 1980, σσ. 24-260, επειδή ενσωματώθηκε στο σύγγραμμα Δημόσια Οικονομική, τόμος 2ος.

Τα έργα που ακολουθούν μπορεί να μην καλύπτουν το σύνολο του έργου, καλύπτουν όμως ολόκληρη τη συγγραφική περίοδο του Σάκη Καραγιωργα. Η παρουσίασή τους γίνεται με χρονολογική σειρά. Ξεκινούν το 1957 και τελειώνουν το 1985. Χωρίζονται σε δύο ενότητες. Η πρώτη περιλαμβάνει εκείνα τα έργα που γράφτηκαν από το 1957 μέχρι και το 1969, χρονιά κατά την οποία συλλαμβάνεται και φυλακίζεται. Τα έργα που περιλαμβάνονται εδώ χωρίζονται σε δύο τόμους, άρθρα και μελέτες. Η δεύτερη ενότητα (γ' τόμος) ξεκινάει με την απολογία του Καραγιωργα στο Στρατοδικείο (1970) και περιλαμβάνει κείμενα από το 1973, χρονιά που αποφυλακίζεται, μέχρι το 1985, τη χρονιά του θανάτου του.

Το προαναφερθέν αυτοβιογραφικό σημείωμα προτάσσεται, κατά παραβίαση της χρονολογικής αλληλουχίας των κειμένων, στον πρώτο τόμο, επειδή κρίθηκε ότι, γραμμένο το 1969, αποτελεί μια αναδρομική θεώρηση της εποχής που καλύπτει η πρώτη ενότητα από τον ίδιο τον Καραγιωργα.

Οι αλλαγές και οι επεμβάσεις στα κείμενα περιορίστηκαν στο ελάχιστο,

μόνο όταν θεωρήθηκαν αναγκαίες και σε εντελώς δευτερεύουσας φύσης ζητήματα. Σε καμιά περίπτωση δεν έγινε επέμβαση σε σχέση με τις έννοιες, την έκφραση, την ορθογραφία, ή ακόμη και το τονικό σύστημα· διατηρήθηκαν ακριβώς έτσι όπως δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά. Εξαιρούνται μόνο οι συνευτεύξεις στις εφημερίδες για τις οποίες, παρότι κάποιες είχαν γραφτεί στο πολυτονικό, τώρα γράφτηκαν με το μονοτονικό σύστημα. Πάντως η συνύπαρξη κειμένων με μονοτονικό και πολυτονικό σύστημα δυσκόλεψε σημαντικά την έκδοση, κρίθηκε όμως επιβεβλημένος αυτός ο τρόπος παρουσίασης.

Πολλοί φίλοι, συνάδελφοι και συνεργάτες του Σάκη Καραγιωργα βοήθησαν για να εντοπισθούν άρθρα και μελέτες του από τον όγκο του υλικού που βρέθηκε στο προσωπικό του αρχείο. Για τις συζητήσεις, υποδείξεις και επισημάνσεις ευχαριστώ τους Κ. Καλυβιανάκη, Δ. Κουλουριάνο, Α. Λάζαρη, Γ. Νοταρά, Χ. Παπαμάργαρη, Σ. Παπασπηλιόπουλο, Β. Φίλια και Δ. Χαλικιά.

Η έκδοση αυτή οφείλει πολλά στη Νίκη Καραγιωργα, αλλά και στα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. του Ιδρύματος Καραγιωργα, Ν. Πετραλιά, Μ. Λαμπρινίδη, Θ. Πάκο, Θ. Γεωργακόπουλο, Κ. Ψυχοπαίδη, και Δ. Ρόκο, που ενθάρρυναν τις προσπάθειες συγκέντρωσης του υλικού για τους παρόντες τόμους. Τους ευχαριστώ και αυτούς θερμά, όπως και όλους τους φίλους και συναδέλφους που εμπύχωσαν αυτή την, κοινή μας άλλωστε, προσπάθεια.

Μ.Ψ.